

Taas iseäralik lõikuskuu

■ August oli märg, soe ja väga tormine.

“Suve nukker lõpp on käes!” tundus õige laulda juba lõikuskuu algupoolel, kui vihma muudkui ladistas, nii et kartul kippus mädanema ja rukis peas kasvama.

Kümne päevaga oli lääne-poolses Eestis terve kuu sajunorm kuhjaga täis. Mitmel pool tuli tõeline paduvihm (näiteks Virtsus 9. aug 52 mm), mitte lühike kõva valing, mida lehemehed “padukaks” kipuvad kutsuma.

Tuulispüksid ja vesipasad

Kuu teisel poolel olukord veidi paranes, isegi rannikul tekkis lootus mingit saaki kätte saada. Peipsi ääres ja mitmel pool lagunurgas jäi aga mullas vett isegi napiks.

Kõige märjemaks sai Lääne-Nigula – tänavu meie vist kõige niiskem kant – (186 mm ehk 241% normist!), normist vähem sadas näiteks Mustvees (72 mm).

Eesti keskmiseks vihma koguseks rehkendati väga kõrge 132 mm (169% normist).

Sooja üle ei võinud rahvas aga eriti nuriseda. Maksimum-

temperatuuriks mõõdeti 9. augustil Narva-Jõesuus 27,1°, ka öökülmi ei esinenud: kõige jahedamaks läks 18. kuupäeval Jõgeval, mil õhus oli 4,4 kraadi.

Kogu maa keskmine oli 16,4° ehk kraadi võrra normist kõrgem. Kõige soojem oli mere ääres (Vilsandil 17,7°), jahedam sisemaa kõrgustikel (Väike-Maarjas 15,8°).

Järvedes oli vesi supluskülbulik päris kuu lõpuni, isegi merevesi püsis soe. Vaid kahel päeval esines põhjarannikul nn *upwelling* – nähtus, kus maatuul ajab pindmise veekihi kaugemale ning sügavalt kerkib üles külm (4°–6°) vesi.

9. augustil möllas Tõraveres tõeline väike tornaado. Tõeline seetõttu, et oli selgesti näha õhu pöörlemist (“Puude ladvad olid nagu märg pesu kokku väänatud!”).

Murdus hulk puid ning lendas eemale tükk observatooriumi peahoone katust. Sajakonna meetri kaugusel trombi kitsast trassist, Tartu-Tõraveres ilmajaamas mõõdeti tuulepuhangu kiiruseks vaid 19 m/s.

Veel üks tõend, et tegu ei olnud mitte äikeseaegse iliga

ehk pagiga, vaid tuulispüksiga (astronoom Tõnu Viik leiab, et mere kohal keerlevat veesamast oleks paslikum kutsuda vesipasaks!).

Teine kurja pöörise tegutsemispaik oli 12. augustil Maardu. Ühel fotol võis eristada trombile iseloomulikku koonust. Lendas rauast tribüün staadioni keskele, murdusid puud ja lagunesid katused.

Kuu lõpul rappisid tuuled nii Rakveret kui Nõmmet. Pole päris kindel, kas oli ikka tegu pöörisega, pealtnägijate seletused viitavad pagituulele.

Karm Katrina

Kõige enam andsid augustis üle ilma kõneainet orkaanid ning äikesed. Helsingi MMil oli paljudel võistlejatel harjumatult külm, sadas paksu vihma ning kõmises kõu. Aafrika sportlased pidid elu eest lippama – et kuidagi sooja saada!

28. augustil kuulutati New Orleansis välja kohustuslik evakuaatsioon. See oli väga raske operatsioon, kui meenutada, et möödunud aastal orkaan Ivani eest põgenedes tehti lõu-

naosariikides kaheksa päevaga autoteedel 200 miljonit plekimõlkimist.

Kuna enamik troopilisi tormi oli enne linnani jõudmist kõrvale pööranud, ei uskunud paljud katastroofi võimalikkust. Unustati, et peaaegu naaberlinnas – Texase Galvestonis hukkus 1900. a tormilaines ligi 10 000 elanikku.

Ka New Orleansi on tabanud mitmed tapja-orkaanid: näiteks 1915. a hukkus linnas 275 inimest. Orkaan Betsy (Katrina järgis tema teed peaaegu täpselt) tekitatud tormilained mürdisid 1965. a läbi linna kaitsvad tammid. Suur osa sellest suurlinnast asetseb madalamal nii Mississippis jõe kui soolase veega Pontchartraini järvest.

Too keerulise nimega järv sai nime 1699. aastal tollase krahvisti Prantsuse meremistri järgi. XVII sajandi lõpul kutsusid prantslastest maadeuurijad seda Louisiana maa kohta “ujuvaks maaks” – seda võrd soine oli sealne pinnas.

Katrina on aga naisenimi, mis veel kaua püsib miljoni-te huulil.

AIN KALLIS